

την φάραγγα τοῦ ποταμοῦ Σάχαλ, ητίς ἐνδεικτικῶς ἐπεκλήθη Θουριγγικὴ Ἐλευσία, μίαν τῶν ώραιοτάτων ἀπολαύσεων τῶν ἀνθρωπίνων ὁρθαλμῶν.

Ἄπε τοῦ ὑψούς τῶν μεσαιωνικῶν πύργων, ὃν τινες καταρρέουσιν εἰς ἑρείπια, ἀλλοὶ μετεβλήθησαν εἰς μετεωρολογικοὺς σταθμοὺς ἢ ἀγροτικὰ ξενοδοχεῖα ἀναπετάννυτα: τὸ μαγικὸν πανόραμα. Κάτω, οἵνει μετ' ἀκκισμῶν, περιελίσσεται ὁ Σάχαλ ποι μὲν στίλθων ὡς χάλυψ, ποι δὲ μαντευόμενος μόνον ἐκ τῆς φουντωτῆς βλαστήσεως τῆς ἐκατέρωθεν τῶν χλοαζουσῶν ὄχθων του. Οἱ ποιητικὸς ποταμὸς δὲν ὑποδουλοῦται εἰς τὸ χειρωνακτικὸν ἔργον τῆς πραγματικότητος· εἰς τὸ διαυγές του ὄδωρο δὲν στάζει ὁ ἰδρώς του τραχέος ἀγῶνος τοῦ βίου· ποι καὶ που μόνον μακραὶ σχεδίαι· ιστῶν, ἐν σκιερῷ γωνίᾳ δάσους τῆς Θουριγγίας ὑλοτομηθέντων διαπλέουν τὸ στενὸν ρέιθρον, μὲ τοὺς ἐπ' αὐτῶν ἰδιοφυεῖς ναύτας, οἵτινες τὰς ἐλαύνουσι διὰ κονταρίων. Ἀλλὰ πρὸ τῆς Ἰένης ὁ Σάχαλ κοιλαίνεται εἰς βαθυτέραν λεκάνην πλωτήν· διὸ ἡμᾶς τους θαλασσινούς, τους συνδέοντας ἀναποσπάστως τους σκαλαμούς καὶ τὰς κώπας πρὸς τὴν θάλασσαν, ἡ θέα ἀκατίου εἰς τὰ βάθη τῆς Γερμανίας, μεταξὺ ὄρέων, παρὰ τὸν Θουριγγικὸν δρυμὸν, ἔχει τι τὸ παράδοξον κατ' ἀρχάς. Ἀλλὰ πῶς ζωγονοῦν τὰ ἐλαφρά, χαριτωμένα ἐφόλκια τὸ ἀρρήτως γραφικὸν ἐκεῖνο τοπίον, τὸ ἐπικαλούμενον Παραδεισος! τὰ δένδρα, αἱ καταφύτοι ὅχθαι· ρίπτουν ὑποτρέμουσαν εἰς τὸ ὄδωρο τὴν πρασίνην σκιάν των· μορφαὶ νεαραὶ, σώματα σφριγγῆλα μὲ ἀνοικτοῦ γρώματος ἐσθῆτας ἀντικατοπτρίζονται τὸ θέρος εἰς τὸ ὄγρον κάτοπτρον· τὴν δὲ ἀτάραχον ἡρεμίαν τοῦ ποταμοῦ διακόπτουν τὸ ἔρρυθμον πλατάγισμα τῶν κωπῶν καὶ γέλωτες καὶ ἄσματα φαιδρά.

Δ'.

'Αλλ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας — 10]22 Νοεμβρίου 1890 — ὁ τόσον εἰδυλλιακὸς Σάχαλ ἤρχισε νὰ ἔρῃ σροδόρος καὶ θολός· τὸ ὄδωρο, ὀλονὲν ὄγκουμενον εἶχεν ἀνέλθη μέχρι τοῦ χείλους τῶν ὄχθων· ἐνεκυμόνει: ἀπειλήν.

Πολλοὶ συγνόθοιζοντο εἰς τὴν ὄχθην καὶ παρετήρουν τὸ βαρύν κυλίνδημα τοῦ ὄδωτος, βαρύν, ὡς νὰ ἔρερεν ἥδη μεθ' ἔχυτοῦ τὴν συμφοράν. Τινὲς ἔλεγον ὅτι ἡ πληθώρα ἐκείνη τοῦ ὄδωτος προηῆθεν ἀπὸ τὸν πρό τινος φοβερὸν ὑετόν: τὰ σύννεφα πρὸς τὴν γῆν συρόμενα, βαρέα, εἴγον εἰσχωρήση εἰς τὴν στενὴν κοιλάδα τοῦ Σάχαλ, καὶ αἰγμαλωτισθέντα ἐντὸς τῶν βουνῶν δὲν κατωρθωσαν νὰ ὑψωθοῦν ὑπεράνω αὐτῶν, ἀλλ' ὅσον ὄδωρο εἴχαν τὸ ἔξεχυσαν ὅλον εἰς τὴν κοιλάδα· ἀλλοὶ ἔλεγον ὅτι προηῆθεν ἀπὸ αἰρονίδιαν τῆς πελαργίων ὅρκων γιόνων, αἰτινες εἴχον συσσωρευθῆ πρὸ ἔθδουμάδων εἰς τὰς κλειστωρείας καὶ τὰς φάραγγας. Πολλοὶ ἡσαν κατηφεῖς, ἀνήσυχοι: ἀλλοὶ παρηγοροῦστο ὅτι καὶ ἀλλοτε καταΐθασε νερὸν ὁ ποταμός, ἀλλὰ δὲν συνέβη τίποτε· μόνον αἱ παρόχθιαι οἰκίαι ἔκαμαν ἐν ἀπλοῦν ποδόλουτρον . . .

Τῇ 12]24 Νοεμβρίου, ἡμέρᾳ Δευτέρᾳ, ἐπέστρεψα ἐκ τοῦ Πανεπιστημίου εἰς τὴν κατοικίαν μου· κατώκους ὅμη μακράν τοῦ ποταμοῦ εἰς τινὰ δόδον καλουμένην Steinweg (Πετρόδρομον), προεκτείνο-

μένην εἰς τὴν μεσαιωνικὴν, χονδροειδῆ καὶ ὄγκωδη γέφυραν, ἡτίς διὰ πετρῶν καὶ γώματος ἐστρωμένη καὶ ἐκατέρωθεν διὰ λιθίνου τοιχώματος περιβάλλομένη ὡμοίαζε πρὸς ὅδὸν κρεμαστὴν ὑπὲρ τὸ ὄδωρο.

Ἡ ὥρα ἥτο τετάρτη περίου μ. μ. 'Ομίχλη γαλακτόχρους, πυκνή, ἀπτὴ σχεδόν περιεδινεῖτο εἰς τοὺς δρόμους· τὸ ψυχοῦ ἥτο δριμύ. "Οχι μακρὰν τῆς κατοικίας μου εἶδον ἐργάτας μὲ βλοῦζαν καὶ κασκέτον ἐργαζομένους ἐν σπουδῇ· ἀνδρες καὶ γυναῖκες εἰχον μαζεύθη τριγύρω καὶ παρηκολούθουν μετ' ἐνδιαφέροντος τὸ ἔργον των.

— Τί τρέχει; ἡρώητα προστεθεὶς κ' ἐγὼ εἰς τὸν σωρόν.

— Ἡλθε τηλεγράφημα πῶς θὰ καταΐθαση πολὺ νερό, ἀπήντησεν εἰς· ἀντειχειλίστη τὸ ποτάμι· θὰ πλημμυρίσῃ ὁ δρόμος· γι' αὐτὸν θὰ στήσουνε ἔνα ξύλινο γεφύρι· οἱ ἀνθρωποι· θὰ περνοῦν πάνω· 'σ αὐτὸν καὶ δὲ θὰ κλειστοῦν μὲς 'σ τὰ σπίτια τους.

Ανέβην εἰς τὸ δωμάτιόν μου, ὅπου μὲ ἐπερίμενεν ἡ θελητικὴ ἀτμόσφαιρα δωματίου θερμανθέντος ἀφ' οὐ ἀερίσθη καλῶς.

Ειργάσθην μέχρι τῆς δωδεκάτης· τὴν στιγμὴν καθ', ἥτοι μαζόμην νὰ κατακλιθῶ ἡκουσα φωνάς· ἔκυψη ἐν τοῦ παραθύρου καὶ εἰδα ὅτι ἡ ὁδὸς εἶγε γεμίστη νερόν· χριστερὰ ἐγόργυζεν ὁ Λώρτρα— εἰς τὴν συμβολὴν αὐτῆς καὶ τοῦ Σάχαλ κείται· ἡ Ιένα — δεξιά δ', ἔβρυχετο ἀγρίως ὁ Σάχαλ.

Δὲν μοῦ ἔκαμψεν ἐντύπωσιν τὸ πρᾶγμα· κατεκλίθην καὶ ἀπεκοιμήθην ταχέως, ὡς ὅλοι οἱ κατάκοποι· ἐκοιμήθην δύο τρεῖς ὥρας. 'Αλλ' ἔξαφνα, ἀργυρίζομαι βιαίως· ισχυροὶ κλονισμοὶ σείουν τὴν θύραν μου· μία φωνὴ τὴν ὅποιαν ἐνόσουν ὅτι ἥτο περιθέης, ἡ φωνὴ τῆς γραίας οἰκονυράς μου, ἐκράγναζε:

— Herr Doctor, Herr Doctor! Τὸ νερὸν ἀνέβηκε πολύ! ντυθῆτε· γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ! τὸ νερὸν ἔφθασε ἵσα μὲ τὸ τρίτο σκαλοπάτι! . . .

(Ἐπεται τὸ τέλος)

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΒΗΛΑΡΑ

Φίλε Κύριε Λροσίνη,

Ἡ πρώτη ἔκδοσις τῶν ποιημάτων τοῦ Ἰω. Βηλαρᾶ ἔγεινεν ἐν Κερκύρᾳ (1827) ἐπιμελεῖται Ἀθηναῖσι Πολίτου καὶ Πλάτωνος Πετρίδου. Τὰ ἴδιογράφα τοῦ ποιητοῦ περιήλθον εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Κληροδοτήματος Πετρίδου Ἐπιτροπήν, ὃ δὲ προστάχεντος αὐτῆς λόγιος καὶ φιλόμουσος Ἀρχιεπίσκοπος Κερκύρας Εὐστάθιος εὐμενῶς μᾶς ἐπέτρεψε νὰ τὰ ἔξετάσωμεν, καὶ μᾶς ἔδωκε τὴν ἀδειαν νὰ δημοσιεύσωμεν ὅσα δὲν συμπεριελήφθησαν σύτε εἰς τὴν ἔκδοσιν τῆς Κερκύρας σύτε εἰς ἐκείνην τῆς Ζακύνθου (1871).

Ως ἀπαρχήν τῶν ἀνεκδότων τούτων σᾶς στέλλομεν τὰ ἔγγητα ἀποσπάσματα, πολλῆς ἐκτιμήσεως ἔξια, καθόδον εἰς αὐτὰ φαίνεται ὅτι ὁ Βηλαρᾶς ἡρέληγε νὰ δοκιμασθῇ εἰς τὸν ἀνομοιωσατάγκητον δευτεραποτάλλαξον, καὶ διέτι, ἂν καὶ ἀνεπέξεργαστα, τὰ σχεδιάσματα ταῦτα φέρουν τὸν χαρακτῆρα ἀνωτέρας ακλαίτεγνικῆς ἐργασίας.

Ἡ φιλόκαλος Ἐστία μὲ τὸ νὰ δημοσιεύσῃ τοῦτο καὶ τὰ λοιπὰ ἀνέκδοτα τοῦ Βηλαρᾶ θὰ δώσῃ, τὸ ἐλπίζομεν, ἀφορμήν νὰ γείνη σκέψις περὶ σπουδαίας καὶ κριτικῆς ἐκδόσεως ὅλων του τῶν ἔργων, τὰ ὅποια εἰναι, καὶ θὰ μείνουν, φωτεινότατα μνημεῖα τῆς νεοελληνικῆς φίλολογίας.

ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΟΛΥΛΑΣ.

Βουλὴ μοῦ ἥρθε καὶ ὅρεξ σὲ νέας λύρας καρδιάς νὰ κρουζῶ μέλος χωριστὸν καὶ μὲ νηγὸν καινούργιο νὰ τραγουδήσω τοὺς περισσοὺς ἀπὸ τοὺς στοχασμούς μου τὴν πλῆξιν διασκεδάζοντας σ' ἄργον καὶ τοὺς τῆς ὥραις. Δὲν ἔχω τάχατε σκοπὸν ἐπιδειξὶς φροντίδα νὰ δειξω τέχνη ποιητῆ καὶ φιλοσόφου μέτρῳ· ἀλλὰ ὡρέθουν ἀστόλιγας καὶ ἀπλαῖς μὲ τὴν ὄλότη θὰ παραστήσω θυρρετὰ τοῦ νου μου τῆς ἴδειας· ἂν δύνως τύγη καὶ τινὰς ἀκούσῃ τὴν φωνή μου ἢ μὴ βιαστῇ παρακαλῶ νὰ δώσῃ μάκρην Φῆφο.

Τῆς καστανᾶς τὸ πωρίκον νὰ πωταΐδηται τραβιέσαι καὶ φαγούλον δὲν τὸ θυρρεῖ ἀπὸ τὴν ἀσκημάτια του, ἀλλ' ὡρὰ μὲ νοῦ προσεγγίκια, μὲ γάρι περιέργιας, ἀπλώσης, φύλασης στὸ δενδρό, τὸ κάπτανο τρυγήσης, τὸ γύνης ὄχι τὰ ξωτεσέλι, τ' ἀγκαθερό του ντύμα, μὲ θαυμαστὸ θὺ λιθῆς γυμνὸ τὸ μυγδαλένιο σοῦμπρο (sic) καὶ στὴν εἰδὴ παραμυρφοῦ καὶ νόστιμο στὴ γέψι.

Δὲν προσπαθῶ νὰ παινεθῶ μηδὲ φιλοτιμοῦμαι νὰ σύρω ζέναις ἀκούσις καὶ ν' ἀπογήτασθαι γάρι, μὸν εἴναι ἀπλός μου στοχασμὸς ὅπου περνάει ὡρὰ τὸ νου μου, καὶ ὡρὰ τοὺς πολλοὺς ὅπου θὺ εἰπὼ ἡς εἰνὶ· καὶ τοῦτος ἔνας, πῶς ὄχι πάντοτε καὶ ἀπλῶς ἀπὸ τὴν πρώτην ὥψι τοῦ καθεὶδρου ἡμπορεῖς νὰ κρίνης καὶ τὰ μέσα· τὸ ἔνθι ὅπου ὑποερεῖς τὴν ὥρασι μὲ τῆς βασικῆς μαγεύει δὲν ἀναδίνει πάντοτε γλυκάδαν εὐωδίας, μηδὲ τὰ μαύρα τξίνορα, τὸ πρόσχαρο ἀγειλάκι, ὑπόσχονται καὶ εἰλικρινὴ γιομάτα σπλαγχνα στήθια.

Ἄλλ' ἔπιακα τὴν λύρη μου καὶ ἐπῆρα τὸ δοξαρί καὶ τὸ τραγοῦδι μου ἀρχινῶ μὲ τὴν φωνὴν γιομάτην πολὺν καὶ μέγας θόρυβος καὶ ταραχῆς βαζούσω στὸ νου μου μέσα ἀχολογάζει, καὶ τὴν φωνὴν μου πνίγει, γορδὸς ἀπειρῶν στοχασμῶν ἀπανωτοῖ πλακόνουν, μὲ βιαζούσης δύναμιν γυπτῶν στὴν φαντασία μου. καὶ ἀπὸ τῶν πρώτων τὴν ὥρην ποστοῦ γαμαναθήλω (sic) προφταίνουν ἄλλοι παρευτόνες καὶ ἄλλοι δίγων τέλος.

Φαντάζου μάκρος ἀμυνοῦδεῖς σ' ἀκρογιαλὶκα μεγάλη καὶ πέλαγος ἀόρτο βαθεὶα ἀνακατωμένο ἀπὸ ἀνέμου ταραχῆ συγνεφιασμένου νότου, πῶς τὰ βαρεῖς του κύματα ἀμπόνουν ἔνα τ' ἄλλο, καὶ πρὶν τὸ πρώτο ἀποσυρθῆ κατόπι τ' ἄλλο φτάνει, ἀντιγυπτιοῦνται, δύνονται καὶ τὸν ἀφρό τους σμίγουν, ἔτσι καὶ ἐμένα πολιορκῆν διαλογισμοὶ τὴν γῆν· καὶ ποὺ νὰ βάλω τὴν ἀρχὴν καὶ ποὺ νὰ βάλω τέλος.

'Αλκούθα, λύρα, ν' ἀντηγῆς στοῦ δαξαριοῦ τοὺς γιτύπους· τί θέατρο μαχεύεται ὀμπροστά μου· τί αἰστησες ἡδονικαῖς γλυκὰ μὲ γαργαλίζουν! πλατύς μεγάλος οὐρανός, ἀχτινούρολος ἥλιος ποὺ τὸν λαμπρύνει ἡμερινός, τὴν νύχτα στολισμένος ἀπ' ἔστρα ἀναρθριμητα καὶ ἀπ' ἔστρα φεγγάρι, γῆ γιαρισμένη σὲ βουνά καὶ σὲ ὑγρὰ πελκῆ, μὲ ὑπερήφανας κορφαῖς, στεφανωμέναις ράχαις ἀπὸ δικυκλῶν δεντρῶν, μὲ ποταμοὺς αἰώνιους· μορφαῖς ποικιλαῖς ζωτανῶν εἰς τῆς στεργάδες τὴν ὥψι, μὲ τὰ βαθεὶα τῆς θάλασσας, στὸν ἀλαφόν ἀέρα.

Κυττάζω τὸ τραντάσυλο, τὸ κόκκινο του γρῦπα καὶ τοὺς σεμνοὺς καρούψαλους ἡ μυρωδιά μὲ ἡδύνει· νοιώθω τὸ μέλι τὸ γλυκό, καὶ ὁ ζέφυρος μὲ κρούει γαῖδευτικὰ στὸ πρόσωπο μὲ τῆς γλυκαῖς του ψήσαις, ἀκούω τὸ μουρμούρισμα τῆς κρυσταλλίνιας βρύσης· τὰ νοιώθω ὀλόγυρά μου ὡς μέρη μόνον γωριστὰ μακρύν ὡρὰ τὸν ἔστιτο μου, μηδὲ καθὼς τὸ γέροι μου, ποὺ ψηλαφῶντας βρίνει στὴν ἔκτασί μου σύνορα, τὸ νοιώθω καὶ μὲ νοιώθει· δὲν εἴμαι ἔγῳ ὁ κόσμος,

μόν' ἣν δὲν εἴμι' ἔγῳ αὐτός, καὶ δὲν τὸν ἔχω κάμει, εἴμαι τῆς χρίσις βασιλιάς.

Ἐγὼ σκεπάζω γρυνικῆς ἀπὸ ξανθὸν ἀστάχια τοὺς εύρυγώρους καμπους μου, τὰ πλούσια μου κοπάδια βοσκᾶν παντοῦ ὑπέκοκ στὸν τόνο τῆς φωνῆς μου.

καὶ στὴν ὥρη τοῦ βέλους μου τὸ ἄγριο γίδι πέφτει.

καὶ τ' ὄχυμο σταφύλη ποτάμια φέρει νέκταρος πρὸς ἡδονή δική μου.

ΣΚΗΝΑΙ ΤΟΥ ΝΕΑΝΙΚΟΥ ΒΙΟΥ¹

ὑπὸ Ἐρρ. Μύρερ, πατὴ μετάφρ. Ε. Λ. Ροΐδου

ΤΟ ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΝ ΔΕΙΠΝΟΝ

Τὴν ἐπιοῦσαν τὸ πρωὶ ὁ Οὐλρίχος ἔτρεξεν εἰς τὸ νοσοκομεῖον νὰ ἰδῃ τὴν 'Ροζίναν καὶ νὰ ὀμολογήσῃ εἰς αὐτὴν τὰ πάντα. 'Αλλ' αὐτὴ δὲν ἦτο εἰς κατάστασιν νὰ τὸν ἐννοήσῃ, προσθήθεισα τὴν νύκτα ὑπὸ ἐγκεφαλικοῦ πυρετοῦ καὶ παραληροῦσα.

Ο Οὐλρίχος ἡθέλησε νὰ τὴν μεταφέρῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, ἀλλ' οἱ ιατροὶ δὲν ἐπέτρεψαν τὴν μεταφοράν. Τὴν δὲ κατάστασιν τῆς ἀσθενοῦς παρέστησαν ως δεινή μὲν, ὥχι δύνως καὶ ἀπηλπισμένην.

Κατὰ τὴν ὥρισθείσαν ἡμέραν τὸ οἰκηματο τοῦ κόμητος Ρούμρης ἦτο ἔτοιμον. Ο Οὐλρίχος συνεκάλεσεν ἐκεὶ τρεῖς ἐκ τῶν πρωτευόντων ιατρῶν τῶν Παρισίων καὶ ἔτρεξεν ἐπειτα εἰς τὸ νοσοκομεῖον νὰ παραλάβῃ τὴν 'Ροζίναν. 'Αλλ' αὐτὴ εἶχεν ἀποθήνη πρὸ μιᾶς ὥρας.

Ο Οὐλρίχος ἐπανηλθεν εἰς τὸ νέον του οἰκηματο, ὅπου εὗρε τὸ φίλον του Τριστάνον, τὸν ὄποιον εἶχεν εἰδοποιήσει ἐγκαίρως, ἀναμένοντα μετὰ τῶν ιατρῶν.

— Κύριοι, εἶπεν εἰς αὐτούς, δύνασθε ν' ἀποσυρθῆτε. Η ἀσθενῆς διὰ τὴν ὄποιαν σᾶς εἶχα προσκαλέσεις ἀπέθανε πρὸ ὀλίγου.

Ο Τριστάνος, ἐννοήσας ὅτι μάταιον θὰ ἦτο νὰ ζητήσῃ κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην νὰ παρηγορήσῃ τὸν φίλον του, περιιωρίσθη νὰ συμμερισθῇ τὴν λύπην του ὀλοψύχως, ἀναλαβὼν καὶ τὴν φροντίδα τῆς κηδείας τῆς 'Ροζίνας, τελεσθείσης μετὰ μεγαλοπρεπίας, ἥτις ἐξέπληξε τοὺς νοσοκόμους. Εὔθυς μετὰ ταύτην ἐπέμεινε ν' ἀποδοθῆσιν εἰς τὸν φίλον του ἀντὶ ἀναλόγου ἀποζημώσεως τὰ κατὰ νόμον ἀνήκοντα εἰς τὸ νοσοκομεῖον ὀλίγα ἐνδύματα τῆς μακαρίτηδος, μεταξὺ τῶν ὄποιών διεκρίνετο τὸ μόνον ἀπομείναν εἰς τὴν δυστυχῆ κόρην γαλανὸν τζίτινον φόρεμα. Πλὴν τούτων ἐφρόντισε νὰ μετακομισθῶσιν εἰς θάλαμον τοῦ νέου οἰκήματος τοῦ φίλου του τὰ σκεύη τοῦ δωματίου, διποὺ εἶχε συγκατοικήσει μετὰ τῆς 'Ροζίνας. 'Οκτὼ ἡμέρας ἐπειτα μετέβαινεν ὁ Οὐλρίχος εἰς τὴν 'Αγγλίαν.

Τοιαῦτα ἦσαν τὰ προηγούμενα τοῦ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἰσελθόντος εἰς τὸ ἐστιατόριον τοῦ Φόρου.

Η ἀφίξις τοῦ Οὐλρίχου ἐπροκάλεσεν, ως ἦτο ἐπόμενον, ίκανὴν συγκίνησιν. Οι ἀρχαῖοι σύντροφοι

1 Τέλος. Ήδε σελ. 69.